

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ తృతీయ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ యో వై పవమానానామన్వారోహన్ విద్వాన్ యజతేను పవమానానా రోహతి
న పవమాసేభ్యోవ చ్చిద్యతే శ్యేనోసి గాయత్రఛన్దా అను త్వాకరభే స్వస్తి మా సం
పారయ సుపర్ణోసి త్రిష్టష్ఠన్దా అను త్వాకరభే స్వస్తి మా సం పారయ సఘాసి
జగతీఛన్దా అను త్వాకరభే స్వస్తి మా సం పారయేత్యాహైతే [0] వై
పవమానానామన్వారోహస్తాన్ య ఏవం విద్వాన్ యజతేను పవమానానా రోహతి న
పవమాసేభ్యోవ చ్చిద్యతే యో వై పవమానస్య సంతతిం వేద సర్వమాయురేతి న
పురాకయుషః ప్ర మీయతే పశుమాన్భవతి విన్దతే ప్రజాం పవమానస్య గ్రహా
గృహ్యస్తేఽథ వా అస్యైతేగృహితా ద్రోణకలశ ఆధవనీయః పూతభృత్తాన్
యదగృహితోపాకుర్యాత్పవమానం వి [౧] చ్చిన్ద్యాత్తం విచ్ఛిద్యమానమధ్వర్యోః ప్రాణోను
విచ్ఛిద్యేతోపయామగృహితోసి ప్రజాపతయే త్వేతి ద్రోణకలశమభి మృశేదిన్ద్రాయ
త్వేత్యాధవనీయం విశ్వేభ్యస్తా దేవేభ్య ఇతి పూతభృతం పవమానమేవ తథ్సం తనోతి
సర్వమాయురేతి న పురాయుషః ప్ర మీయతే పశుమాన్భవతి విన్దతేప్రజామ్॥[౩]
ఏతే వి ద్విచత్వారిగ్ంశః॥3.2.1॥

త్రీణి వావ సవనాన్ యథ తృతీయగ్ం సవనమవలుం పన్త్యనగ్ంశు కుర్వంత
ఉపాగ్ంశుగ్ం హుతోపాగ్ంశుపాత్రేగ్ంశుమవాస్య తం తృతీయసవనేఽపిసృజ్యాభి
షణుయాద్యదాప్యాయయతి తేనాగ్ంశుమద్యదభిషణోతి తేనర్జిషి సర్వాణ్యేవ
తథ్సవనాన్యగ్ంశుమన్తి శుక్రవన్తి సమావద్వీర్యాణి కరోతి ద్వా సముద్రౌ వితతావజూర్యౌ

ప॒ర్యా॒వర్తే॑తే జ॒రరే॑వ పా॒దాః॑ త॒యోః ప॑శ్యన్తో అతి॑ యన్త్యన్ యమపశ్యన్తః [౪] సేతునా॑తి
 యన్త్యన్యమ్॥ ద్వే ద్ర॒ధసీ॑ స॒తతీ॑ వస్త ఏకః కేశీ॑ వి॒శ్వా భు॑వనాని విద్వాన్
 తిరో॒ధా॒యైత్య॑సితం వసానః శుక్ర॑మా దత్తే అనుహోయ జార్జ్యే॥ దే॒వా వై యద్య॑జ్ఞేక॒కుర్వ॑త
 తదసు॑రా అకుర్వత తే దే॒వా ఏ॒తం మ॑హోయజ్ఞమపశ్యన్తమతన్వతా॑గ్నిహోత్రం
 వ్ర॒తమ॑కుర్వత తస్మాద్ద్వి॑వ్రతః స్వాద్ద్వి॒ర్హ్యగ్ని॑హోత్రం జు॒హ్వతి పౌర్ణ॑మాసం
 యజ్ఞమగ్ని॑షోమీయం [౫] పశుమ॑కుర్వత దార్శ్యం యజ్ఞమాగ్ని॑యం పశుమ॑కుర్వత
 వైశ్వదే॒వం ప్రా॑తః సవనమ॑కుర్వత వరుణప్ర॒ఘాసా॑న్మాధ్యన్దినగ్ం సవనగ్ం సాకమే॒ధాన్
 పితృ॑యజ్ఞం త్ర్య॒మ్బకాగ్ స్తు॑తీయసవనమ॑కుర్వత తమే॒షామ॑సురా
 యజ్ఞమన్వ॑వాజిగాగ్ంసన్తం ॥ నాన్వ॑వాయస్తే॒బ్రువ॑న్నధ్వర్త॒వ్యా వా ఇ॒మే దే॒వా అభూ॑వన్ని॒తి
 తదధ్వ॑రస్యాధ్వరత్వం తతో దే॒వా అభ॑వన్పరా॒సురా య ఏ॒వం విద్వా॑న్ఘోమేన యజతే
 భవ॑త్యాత్మనా పరా॒స్య భ్రా॑తృవ్యో భవతి॥[౬]

అపశ్యన్తోగ్ని॑షోమీయమాత్మనా పరా త్రీణి చ॥3.2.2॥

పరి॒భూ॒రగ్నిం పరి॒భూరి॑న్త్రం పరి॒భూర్వి॑శ్వాస్తే॒వాన్పరి॒భూర్మాగ్ం స॒హ బ్ర॑హ్మవర్చసేన స నః
 పవ॑స్వ శం గవే శం జనాయ శమ॑ర్వతే శగ్ం రాజన్తోషధీ॒భ్యోఽచ్ఛి॑న్నస్య తే రయిపతే
 సు॒వీర్య॑స్య రా॒యసో॑షస్య దది॒తారః॑ స్యామ॑ తస్య మే రాస్వ తస్య తే భక్షీ॒య తస్య త
 ఇద॑మున్మృజే॥ ప్రా॒ణాయ మే వర్చో॑దా వర్చసే పవస్వా॒పానా॑య వ్యానాయ వాచే [౭]
 దక్ష॑క్రతుభ్యాం చక్షు॒ర్భ్యాం మే వర్చో॑దా వర్చసే పవే॒థాగ్ శ్రో॑త్రాయా॒త్మనే॑జ్జేభ్య
 ఆయుషే వీ॒ర్యా॒య వి॒ష్ణోరి॑న్త్రస్య విశ్వే॒షాం దే॒వానాం జ॒రర॑మసి వర్చోదా మే వర్చసే పవస్వ
 కో॒సి కో నామ క॒స్మై త్వా కా॑య త్వా యం త్వా సోమేనా॒తీతృ॑పం యం త్వా
 సోమేనా॒మీమ॑దగ్ం సుప్ర॒జాః ప్ర॒జయా భూ॑యాసగ్ం సువీ॒రో వీ॒రైః సు॒వర్చా వర్చ॑సా
 సుపో॒షః పో॒షైర్విశ్వే॑భ్యో మే రూపే॒భ్యో వర్చో॑దా [౮] వర్చసే పవస్వ తస్య మే రాస్వ తస్య తే

భక్తీ॑య॒ తస్య॑ త॒ ఇ॒ద॒ము॒న్మ॒జే॑॥ బు॒భూ॒ష॒న్న॒వేక్షే॑తై॒ష వై పా॑త్రి॒యః ప్ర॒జాప॑తి॒ర్యజ్ఞః॑
 ప్ర॒జాప॑తి॒స్తమే॒వ త॑ర్ప॒యతి॒ స ఏ॒నం తృ॑ప్తో భూ॒త్యాఽభి॑ ప॒వతే॑ బ్ర॒హ్మ॒వర్చ॑సకా॒మోఽపేక్షే॑తై॒ష
 వై పా॑త్రి॒యః ప్ర॒జాప॑తి॒ర్యజ్ఞః॑ ప్ర॒జాప॑తి॒స్తమే॒వ త॑ర్ప॒యతి॒ స ఏ॒నం తృ॑ప్తో
 బ్ర॒హ్మ॒వర్చ॑సేనాఽభి॑ ప॒వత॑ ఆ॒మయా॑వ్య- [౯] పేక్షే॑తై॒ష వై పా॑త్రి॒యః ప్ర॒జాప॑తి॒ర్యజ్ఞః॑
 ప్ర॒జాప॑తి॒స్తమే॒వ త॑ర్ప॒యతి॒ స ఏ॒నం తృ॑ప్త ఆ॒యుషాఽభి॑ ప॒వతే॑ఽభి॒చర॑న్నవేక్షే॑తై॒ష వై
 పా॑త్రి॒యః ప్ర॒జాప॑తి॒ర్యజ్ఞః॑ ప్ర॒జాప॑తి॒స్తమే॒వ త॑ర్ప॒యతి॒ స ఏ॒నం తృ॑ప్తః ప్రా॒ణాపా॑నాభ్యాం
 వాచో॑ దక్ష॒క్రతు॑భ్యాం చక్షు॒ర్భ్యాగ్ శ్రో॒త్రాభ్యా॑మాత్మ॒నోఽజ్గే॑భ్య ఆ॒యుషోఽన్త॑రేతి తా॒జక్ష్ప
 ధన్వ॑తి॥[౧౦]

వాచే॑ రూ॒పేభ్యో॑ వర్చో॒దా ఆ॒మయా॑వీ ప॒శ్న చ॑త్వారి॒గ్ంశ॑చ్ఛ॥3.2.3॥

స్ఫ్యః॑ స్వ॒స్తిర్వి॒ఘనః॑ స్వ॒స్తిః ప॑ర్శు॒ర్వేదిః॑ ప॒ర్శుర్నః॑ స్వ॒స్తిః॑ య॒జ్ఞయా॑ య॒జ్ఞకృ॑తః స్థ తే
 మాఽస్మిన్॑ య॒జ్ఞ ఉ॑ప హ్వ॒యధ్వ॑ముప మా ద్యా॒వాపృ॑థివీ హ్వ॒యేతా॑ముపాఽఽన్తా॒వః
 కల॑శః సో॒మో అ॒గ్నిరు॑ప దే॒వా ఉ॑ప య॒జ్ఞ ఉ॑ప మా హో॒త్రా ఉ॑పహవే హ్వ॒యన్తాం
 న॒మోఽగ్న॑యే మ॒ఖఘ్నే॑ మ॒ఖస్య॑ మా యశో॑ఽర్యాది॒త్యాహ॑వనీ॒యము॑ప తి॒ష్ఠతే॑ య॒జ్ఞో వై
 మ॒ఖో [౧౧] య॒జ్ఞం వా॒వ స తద॑హ॒న్తస్మా ఏ॒వ న॒మస్కృ॑త్య స॒దః ప్ర స॑ర్ప॒త్యాత్మ॑నోఽనార్తై॒య
 న॒మో రు॒ద్రాయ॑ మ॒ఖఘ్నే॑ న॒మస్కృ॑త్య మా పా॒హిత్యా॑గ్నిధ్రం తస్మా ఏ॒వ న॒మస్కృ॑త్య
 స॒దః ప్ర స॑ర్ప॒త్యాత్మ॑నోఽనార్తై॒య న॒మ ఇ॒న్త్రాయ॑ మ॒ఖఘ్నై॑ ఇ॒న్త్రియం॑ మే వీ॒ర్యం॑ మా
 ని॒ర్వధీ॑రితి హో॒త్రీయ॑మాశిషమే॒వైతా॑మా శాస్త ఇ॒న్త్రియ॑స్య వీ॒ర్యస్యా॑నిర్ఘాతా॒య యా వై
 [౧౨] దే॒వతాః॑ స॒దస్యా॑ర్తి॒మార్చ॑యన్తి యస్మా వి॒ద్వాన్ప్ర॑స॒ర్పతి॒ న స॒దస్యా॑ర్తి॒మార్చ॑తి
 న॒మోఽగ్న॑యే మ॒ఖఘ్నై॑ ఇ॒త్యాహై॑తా వై దే॒వతాః॑ స॒దస్యా॑ర్తి॒మార్చ॑యన్తి తా య ఏ॒వం
 వి॒ద్వాన్ప్ర॑స॒ర్పతి॒ న స॒దస్యా॑ర్తి॒మార్చ॑తి దృ॒ఢే స్థః॑ శి॒థిరే స॒మీచీ॑ మాఽగ్ంహ॑సస్పాతగ్ం
 సూ॒ర్యో మా దే॒వో ది॒వ్యాదగ్ంహ॑సస్పాతు వాయు॒రన్త॑రిక్షా- [౧౩] దగ్నిః పృ॒థివ్యా॑ య॒మః

పితృభ్యః సరస్వతీ మనుష్యేభ్యో దేవీ ద్వారౌ మా మా సం తాప్తం నమః సదసే నమః
 సదసస్పతయే నమః సఖీనాం పురోగాణాఞ్చక్షుషే నమో దివే నమః పృథివ్యా అహే
 దైధిషవ్యోదతస్తిష్ఠాన్యస్య సదసే సీద యోఽస్మత్పాకతర ఉన్నివత ఉదుద్వతశ్చ గేషం
 పాతం మా ద్యావాపృథివీ అద్యాఽహ్నః సదో వై ప్రసర్పంతం [౧౪] పితరోఽను ప్ర సర్పన్తి త
 ఏనమీశ్వరా హిగ్ంసితోః సదః ప్రసృప్య దక్షిణార్థం పరేక్షేతాఽగంత పితరః పితృమానహం
 యుష్మాభిర్భూయాసగ్ం సుప్రజసో మయా యూయం భూయాస్తీతి తేభ్య ఏవ
 నమస్కృత్య సదః ప్ర సర్పత్యాత్మనోఽనార్త్యే||[౧౫]
 మఖో వా అన్తరిక్షాత్ప్రసర్పంతం త్రయస్త్రిగ్ంశచ||3.2.4||

భక్షేహి మా ఽవిశ దీర్ఘాయుత్వాయ శన్తనుత్వాయ రాయసోఽపాయ వర్చసే
 సుప్రజాస్త్వాయేహి వసో పురోవసో ప్రియో మే హృదోఽస్యశ్వినోస్త్వా బాహుభ్యాగ్ం
 సఘ్నాసం నృచక్షసం త్వా దేవ సోమ సుచక్షా అవ ఖ్యేషం మన్తాఽభిభూతిః కేతుర్యజ్ఞానాం
 వాగ్జుషాణా సోమస్య తృప్యతు మన్తా స్వర్వాచ్యదితిరనాహతశీర్షీ వాగ్జుషాణా సోమస్య
 తృప్యత్వేహి విశ్వచర్షణే [౧౬] శం భూర్మయోభూః స్వస్తి మా హరివర్ణ ప్ర చర క్రత్వే
 దక్షాయ రాయసోఽపాయ సువీరతాయై మా మా రాజన్వి బీభిషో మా మే హార్ది త్విషా
 వధీః! వృషణే శుష్మాయాయుషే వర్చసే|| వసుమద్గణస్య సోమ దేవ తే మతివిదః ప్రాతః
 సవనస్య గాయత్రచన్ద స ఇన్త్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య పితృపీతస్య మధుమత
 ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి రుద్రవద్గణస్య సోమ దేవ తే మతివిదో మాధ్యన్దినస్య
 సవనస్య త్రిష్టుప్చన్దస ఇన్త్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య [౧౭] పితృపీతస్య మధుమత
 ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామ్యాదిత్యవద్గణస్య సోమ దేవ తే మతివిదస్తృతీయస్య
 సవనస్య జగతీచన్దస ఇన్త్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య పితృపీతస్య మధుమత
 ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి|| ఆ ప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతః సోమ

వృష్టి॑యమ్ | భ॒వా వా॑జ॒స్య స॒ంగఢే॑ || హి॒న్వ మే॒ గాత్రా॑ హరి॒వో గ॒ణాన్మే॒ మా వి తీ॑తృ॒షః |
 శి॒వో మే స॒ప్తర్షీ॑ను॒ప తి॒ష్ఠస్వ॑ మా మే॒వాజ్ఞా॑భి॒మతి॑ [౧౮] గాః || అ॒పామ॑ సో॒మమ॑మృ॒తా
 అ॒భూమా॑ద॒ర్శ్మ జ్యోతి॑రవి॒దామ॑ దే॒వాన్ | కి॒మస్మా॑న్సృ॒ణవ॑ద॒రాతిః॑ కి॒ము ధూ॑ర్తి॒రమృ॑త
 మ॒ర్యస్య॑ || య॒న్మ ఆ॒త్మనో॑ మి॒న్దాభూ॑దగ్ని॒స్తత్పు॑న॒రాహ॑రా॒జ్జవే॑దా వి॒చర్ష॑ణిః |
 పు॒నరగ్ని॑శ్చక్షు॒రదా॑త్పు॒నరి॒న్తో బృ॑హ॒స్పతిః॑ | పు॒నర్మే అ॒శ్వినా॑ యు॒వం చక్షు॑రా ధ॒త్తమ॑క్వ్యోః ||
 ఇ॒ష్టయ॑జు॒షస్తే॑ దే॒వ సో॒మ స్తు॒తస్తో॒మస్య॑ [౧౯] శ॒స్తోక్థ॑స్య హరి॒వత॑ ఇ॒న్త్రపీ॑త॒స్య మ॒ధుమ॑త
 ఉ॒పహూ॑త॒స్యోప॑హూతో భక్ష॒యామి॑ || ఆ॒పూర్వాః॑ స్థా॒క మా పూ॑రయ॒త ప్ర॒జయా॑ చ
 ధ॒నేన॑ చ || ఏ॒తత్తే॑ తత॒ యే చ త్వా॑మన్వే॒తత్తే॑ పి॒తామ॑హ ప్ర॒పి॒తామ॑హ యే చ
 త్వా॑మన్వ॒త్ర పి॒తరో॑ యథా॒భాగం॑ మ॒న్దధ్వం॑ న॒మో వః॑ పి॒తరో॑ రసా॒య న॒మో వః॑ పి॒తరః॑
 [౨౦] శు॒ష్మా॒య న॒మో వః॑ పి॒తరో॑ జీ॒వాయ॑ న॒మో వః॑ పి॒తరః॑ స్వ॒ధాన్యై॑ న॒మో వః॑ పి॒తరో॑
 మ॒న్యపే॑ న॒మో వః॑ పి॒తరో॑ ఘో॒రాయ॑ పి॒తరో॑ న॒మో వో॒ య ఏ॒తస్మి॑ల్లో॒కే స్థ
 యు॒ష్మాగ్స్తి॑క॒ను యే॑క॒స్మిల్లో॒కే మాం తే॑క॒ను య ఏ॒తస్మి॑ల్లో॒కే స్థ యూ॒యం తే॒షాం
 వ॒సిష్ఠో॑ భూ॒యాస్త॑ యే॑క॒స్మిల్లో॒కేక॑హం తే॒షాం వ॒సిష్ఠో॑ భూ॒యాసం॑ ప్ర॒జాప॑తే న
 త్వదే॒తాన్యన్యో॑ వి॒శ్వా జా॒తాని॑ పరి॒తా బ॑భూ॒వ [౨౧] యత్కా॑మాస్తే॒ జుహు॑మస్త॒న్నో అస్తు॑
 వ॒యగ్గ్ స్యా॑మ ప॒తయో॑ ర॒యీణా॑మ్ || దే॒వకృ॑త॒స్యై న॒సోవ॑య॒జన॑మ॒సి
 మ॒నుష్య॑కృ॒తస్యై॑ న॒సోవ॑య॒జన॑మ॒సి పి॒తృకృ॑త॒స్యై న॒సోవ॑య॒జన॑మ॒స్యపు॑న ధౌ॒తస్య॑
 సో॒మ దే॒వ తే నృ॑భిః సు॒తస్యే॒ష్టయ॑జు॒షః స్తు॒తస్తో॒మస్య॑ శ॒స్తోక్థ॑స్య యో భక్షో॑ అ॒శ్వస॑ని॒ర్యో
 గో॒సని॑స్త॒స్య తే పి॒తృభి॑ర్భక్షంకృ॒తస్యో॑పహూ॒తస్యో॑పహూతో భక్ష॒యామి॑ || [౨౨]
 వి॒శ్వచ॑ర॒షణే॑ త్రి॒ష్టపృ॑స్థ॒స ఇ॒న్త్రపీ॑త॒స్య న॒రాశగ్గో॑స॒పీత॑స్యాతి స్తు॒తస్తో॒మస్య॑ జీ॒వాయ॑ న॒మో వః॑ పి॒తరో॑ బ॑భూ॒వ
 చతు॑శ్శత్రా॒రిగ్గం॑శచ || 3.2.5 ||

మ॒హీనాం॑ ప॒యోక॑సి వి॒శ్వేషాం॑ దే॒వానాం॑ త॒నూర్బు॑ధ్యా॒సమ॑ద్య పృ॒షతీ॑నాం గ్ర॒హం

పు॒ష॒తీ॒నాం గ్ర॒హో॒ఽసి వి॒ష్ణోర్హృ॒దయ॑మ॒స్యేక॑మి॒ష వి॒ష్ణుస్త్వా॒ను వి చక్ర॑మే భూతి॒ర్దధ్నా॑
ఘృ॒తేన॑ వర్ధ॒తాం త॒స్య మే॒ష్వస్య॑ వీ॒తస్య॑ ద్ర॒విణ॑మా గ॒మ్యాజ్జ్యోతి॑ర॒సి వైశ్వా॒నరం॑ పు॒శ్నియే॑
దు॒గ్ధం యా॑వతీ ద్యా॒వాపు॑థి॒వీ మ॒హిత్వా॑ యా॒వచ్ఛ స॒ప్త సి॒న్ధవో॑ వి॒తస్సుః॑ తా॒వంత॑మి॒న్ద్ర తే

[౨౩] గ్ర॒హగ్ం స॒హోర్జా గృ॒హ్యమ్యస్తృ॑తమ్॥ యత్కృ॒ష్ణశ॒కునః॑

పు॒షదా॑జ్యమ॒వమృ॑శే॒చ్ఛాద్రా అ॒స్య ప్ర॒మాయు॑కాః స్యు॒ర్యచ్ఛా॒వ మృ॑శే॒చ్ఛతు॑ష్పాదో॒ఽస్య
ప॒శవః॑ ప్ర॒మాయు॑కాః స్యు॒ర్యత్ సృ॒న్దేద్య॑జమా॒నః ప్ర॒మాయు॑కః స్యాత్ప॒శవో॑ వై పు॒షదా॑జ్యం
ప॒శవో॑ వా ఏ॒తస్య॑ సృ॒న్దన్తి॒ యస్య॑ పు॒షదా॑జ్యగ్ం సృ॒న్దన్తి॒ యత్పు॑షదా॒జ్యం పు॒నర్నృ॑హ్ణా॒తి
ప॒శూసే॒వాఽస్మై పు॒నర్నృ॑హ్ణా॒తి ప్రా॒ణో వై పు॒షదా॑జ్యం ప్రా॒ణో వా [౨౪] ఏ॒తస్య॑ సృ॒న్దన్తి॒ యస్య॑
పు॒షదా॑జ్యగ్ం సృ॒న్దన్తి॒ యత్పు॑షదా॒జ్యం పు॒నర్నృ॑హ్ణా॒తి ప్రా॒ణమే॒వాఽస్మై పు॒నర్నృ॑హ్ణా॒తి
హి॒రణ్య॑మ॒వధా॑య గృ॒హ్యత్య॑మృతం వై హి॒రణ్యం॑ ప్రా॒ణః పు॒షదా॑జ్యమ॒మృత॑మే॒వాఽస్య
ప్రా॒ణే ద॒ధాతి॑ శ॒తమా॑నం భ॒వతి॑ శ॒తాయుః॑ పు॒రుషః॑ శ॒తేన్ద్రి॒య ఆ॒యుష్టే॒వేన్ద్రి॒యే ప్ర॒తి
తి॒ష్ఠత్య॑శ్వమ॒వ ఘ్రా॑పయతి ప్రా॒జాప॑త్యో వా అ॒శ్వః ప్రా॒జాప॑త్యః ప్రా॒ణః స్వాదే॒వాఽస్మై యో॒సేః
ప్రా॒ణం నిర్మి॑మీ॒తే వి వా ఏ॒తస్య॑ య॒జ్ఞశ్చి॑ద్యతే॒ యస్య॑ పు॒షదా॑జ్యగ్ం సృ॒న్దన్తి॒ వైష్ణవ్య॑ర్చా
పు॒నర్నృ॑హ్ణా॒తి య॒జ్ఞో వై వి॒ష్ణుర్య॑జ్ఞేనై॒వ య॒జ్ఞగ్ం సం త॑నోతి॥[౨౫]

తే పు॒షదా॑జ్యం ప్రా॒ణో వై యో॒సేః ప్రా॒ణం ద్వా॒విగ్ంశ॑తిశ్చ॥3.2.6॥

దే॒వ స॒విత॑రే॒తత్తే॒ ప్రా॒హ తత్ప్ర॑ చ సు॒వ ప్ర॑ చ య॒జ బృ॒హస్ప॑తి॒ర్బ్రహ్మో॑ఽయు॒ష్మత్యా॑
ఋ॒చో మా గా॑త త॒నూపా॑ధ్స॒మ్నః స॒త్యా వ ఆ॒శిషః॑ స॒న్తు స॒త్యా ఆ॒కూత॑య ఋ॒తం చ
స॒త్యం చ వద॑త స్తు॒త దే॒వస్య॑ స॒వితుః॑ ప్ర॒సవే॑ స్తు॒తస్య॑ స్తు॒తమ॒సూర్జం॑ మ॒హ్యగ్ం స్తు॒తం
దు॒హమా॑ మా స్తు॒తస్య॑ స్తు॒తం గ॒మ్యాచ్ఛ॑స్త్రి॒స్య శస్త్ర॑ - [౨౬] మ॒సూర్జం॑ మ॒హ్యగ్ం శస్త్ర॑
దు॒హమా॑ మా శస్త్ర॑స్య శస్త్ర॑ గ॒మ్యాది॑న్ద్రి॒యావ॑న్తో వనా॒మహి॑ ధు॒క్షీమ॑హి ప్ర॒జామి॑షమ్॥
సా మే స॒త్యాఽశీర్దే॑వేషు భూయాద్బ్ర॒హ్మవ॑ర్చ॒సం మాఽఽ గ॒మ్యాత్॥ య॒జ్ఞో బ॒భూవ॑ స ఆ

బభూ॒వ స ప్ర జ॒జ్ఞే స వా॒వృధే॑ | స దే॒వానా॒మధి॑పతి॒ర్బభూ॒వ సో అ॒స్మాగ్ అధి॑పతీ॒న్మరో॑తు
 వ॒యగ్ స్యా॒మ పత॑యో ర॒యీణా॑మ్ || య॒జ్ఞో వా వై [౨౬] య॒జ్ఞపతి॑ం దు॒హే
 య॒జ్ఞపతి॑ర్వా య॒జ్ఞం దు॒హే స యః స్తుత॑శస్త్ర॒యోర్దోహ॑మవి॒ద్వాన్ యజతే॑ తం య॒జ్ఞో
 దు॒హే స ఇ॒ష్టా పాపీ॑యాన్భవతి య ఏ॒నయోర్దోహం॑ వి॒ద్వాన్ యజతే॑ స య॒జ్ఞం దు॒హే
 స ఇ॒ష్టా వసీ॑యాన్భవతి స్తుత॑స్య స్తుత॑మ॒స్యార్జం మ॒హ్యగ్ స్తుత॑న్దహా॒మా మా
 స్తుత॑స్య స్తుత॑ఙ్గ॒మ్యాచ్ఛస్త్ర॑స్య శస్త్ర॒మస్యార్జం మ॒హ్యగ్ శస్త్రం దుహా॑మా మా శస్త్ర॑స్య
 శస్త్ర॒ఙ్గమ్యాది॑త్యా॒హైష వై స్తుత॑శస్త్ర॒యోర్దోహస్తం॑ య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్ యజతే॑ దుహ ఏ॒వ
 య॒జ్ఞమి॒ష్టా వసీ॑యాన్భవతి || [౨౭]

శస్త్రం॑ వై శస్త్రం దుహం ద్వావిగ్ శతిశ్శ || 3.2.7 ||

శ్యే॒నాయ॑ ప॒త్వనే॑ స్వా॒హ వట్స్వ॑యమ॒భిగూర్తా॑య న॒మో విష్ణం॑ భాయ॒ ధర్మ॑ణే స్వా॒హ
 వట్స్వ॑యమ॒భిగూర్తా॑య న॒మః పరి॑ధయే జనప్ర॒థనా॑య స్వా॒హ
 వట్స్వ॑యమ॒భిగూర్తా॑య న॒మ ఊర్జే॑ హోత్రా॒ణాగ్ స్వా॒హ వట్స్వ॑యమ॒భిగూర్తా॑య
 న॒మః పయ॑సే హోత్రా॒ణాగ్ స్వా॒హ వట్స్వ॑యమ॒భిగూర్తా॑య న॒మః ప్ర॒జాపత॑యే మన॒పే
 స్వా॒హ వట్స్వ॑యమ॒భిగూర్తా॑య న॒మ ఋత॑మృతపాః సు॒వర్వాట్స్వా॒హ
 వట్స్వ॑యమ॒భిగూర్తా॑య న॒మస్త్రం॑ ప॒న్తాగ్ హోత్రా॑ మధోర్ఘ్నత॑స్య య॒జ్ఞపతి॑మృషయ
 ఏ॒నసా- [౨౯] కౌ॒హుః ప్ర॒జా నిర్భ॑క్తా అనుత॑ప్యమానా మధ॒వ్యో స్తోకా॑వప తౌ రరాధ॑ | సం
 నస్తా॒భ్యాగ్ సృ॑జతు వి॒శ్వక॑ర్మా ఘోరా ఋష॒యో నమో॑ అస్త్యే॒భ్యః చక్షు॑ష ఏ॒షాం
 మన॑సశ్చ స॒న్ధౌ బృ॑హస్పతయే మ॒హి షద్ద్యు॑మన్నమః | నమో॑ వి॒శ్వక॑ర్మణే స ఉ
 పాత్వ॑స్మానన॒న్యాన్ధోమ॑పాన్ మ॒న్యమా॑నః | ప్రా॒ణస్య వి॒ద్వాన్ధోమ॑రే న ధీ॒ర
 ఏ॒నశ్చ॑క్ర॒వాన్మహి॑ బ॒ద్ధ ఏ॒షామ్ || తం వి॒శ్వక॑ర్మ- [౩౦] నృ ము॒ఞ్చా స్వస్త॑యే యే భక్ష॑యన్తో
 న వ॒సూన్యాన్ప॑హుః | యాన॒గ్నయో॑న్వతప్యన్త ధి॒ష్ణియా ఇ॒యం తే॒షామ॑వయా దురి॒ప్త్యై

స్వ॑ష్టి॒ం న॒స్మాం కృ॑ణోతు వి॒శ్వక॑ర్మా॒॥ నమః॑ పి॒తృభ్యో॑ అ॒భి యే నో అ॒ఖ్యన్ య॑జ్ఞకృ॒తో
 య॑జ్ఞకా॒మాః సుదే॑వా అ॒కామా వోద॑క్షిణాం న నీ॒నిమ మా న॒స్తస్మాదే॑నసః పాప॑యిష్ట॒
 యావ॑న్తో వై స॒దస్యా॑స్తే సర్వే దక్షి॑ణ్యాస్తేభ్యో యో దక్షి॑ణాం న [30] నయే॒దైభ్యో వృ॑శ్శేత
 య॒దై॒వశ్వక॑ర్మణాని జు॒హోతి స॒దస్యానే॑వ తత్రీ॑ణాత్యస్మి దే॒వాసో వపు॑షే చికి॑థ్సత
 య॒మాశి॑రా ద॒మ్పతీ వామ॑మ॒శ్నుతః॑ పు॒మాన్పుత్రో జా॑యతే వి॒న్దతే వ॒స్వథ విశ్వే॑ అర॒పా
 ఏ॒ధతే గృ॑హః॒॥ ఆశీ॑ర్దాయా ద॒మ్పతీ వామ॑మ॒శ్నుతామరి॑ష్టో రాయః స॒చతా॑గ్ం స॒మోక॑సా
 య ఆ॒సీచ॑థ్సందుగ్ధం కు॒మ్భ్యా స॒హేష్టేన॑ యామ॒న్నమ॑తిం జహోతు సః॒॥ సర్పి॑ర్ద్రీవీ [31]
 పీ॒వర్య॑స్య జా॒యా పీ॒వానః పు॒త్రా అకృ॑శాసో అ॒స్య సహ॑జానిర్యః సు॒మఖ॑స్యమాన
 ఇ॒న్త్రాయాఽఽశి॑రగ్ం సహ కు॒మ్భ్యాఽదా॑త్॒॥ ఆశీ॑ర్మ ఊర్జ॒ముత సుప్ర॑జాస్త॒వమి॑షం దధాతు
 ద్రు॒విణగ్ం స॒వర్చ॑సమ్ స॒ఇజ్జ॑యన్ క్షీ॒త్రాణి సహ॑సాఽహమి॒న్త్ర కృ॑ణ్వానో అ॒న్యగ్ం
 అధ॑రాన్త॒పత్నాన్॒॑॥ భూత॑మసి భూతే మా ధా ము॒ఖమ॑సి ము॒ఖం భూయా॑సం
 ద్యా॒వాపృ॑థివీభ్యాం త్వా పరిగృ॒హ్ణామి విశ్వే॑ త్వా దే॒వా వైశ్వా॑నరాః [32] పు చ్యావయన్తు దివి
 దే॒వాన్దృగ్ంహో॑న్తరిక్షీ॒వయాగ్ంసి పృ॑థి॒వ్యాం పార్థి॑వాన్త్రు॒వం ధృ॒వేణ హ॑విషాఽవ సోమం
 నయా॑మసి యథా నః సర్వ॑మిజ్జగదయక్తుగ్ం సు॒మనా అ॑సత్॒॥ యథా న ఇన్త్ర ఇ॒ద్విశః
 కే॒వలీః స॒ర్వాః సమ॑నసః కరత్॒॥ యథా నః సర్వా ఇ॒ద్దిశోఽస్మాకం కే॒వలీ॑రసన్న్॒॥ [33]
 ఏ॒నసా వి॒శ్వక॑ర్మన్ యో దక్షి॑ణాం నసర్పి॑ర్ద్రీవీ వైశ్వా॑నరాశ్చత్వారి॒గ్ంశచ॒॑॥ 3.2.8॥

య॒దై॒వ హో॑తాఽధ్వ॒ర్యుమ॑భ్యాహ్వా॒యతే వజ్ర॑మే॒నమ॑భి పు వర్త॑యత్యు॒క్థశా ఇ॑త్యాహ ప్రాతః
 స॒వనం ప్ర॑తిగీ॒ర్య త్రీ॑ణ్యేతాన్యక్షరాణి త్రి॒పదా గా॑యత్రీ గా॒యత్రం ప్రా॑తః స॒వనం
 గా॑యత్రియైవ ప్రాతః స॒వనే వజ్ర॑మన్తర్ధత్త ఉ॒క్థం వాచీ॑త్యాహ మాధ్య॑న్ది॒నగ్ం స॒వనం
 ప్ర॑తిగీ॒ర్య చ॒త్వార్యే॑తాన్యక్షరాణి చతు॒ష్పదా త్రి॒ష్టుప్తైష్టు॒భం మాధ్య॑న్ది॒నగ్ం స॒వనం
 త్రి॒ష్టుభై॒వ మాధ్య॑న్ది॒నే స॒వనే వజ్ర॑మన్తర్ధత్త [34] ఉ॒క్థం వాచీ॑న్త్రాయేత్యాహ తృతీ॒యస॒వనం

ప్రతిగీ॑ర్య స॒పైతా॑న్యక్ష॒రాణి స॒ప్తప॑దా శ॒క్వరీ శా॑క్వరో వజ్రో వజ్రే॑ణై॒వ తృ॑తీయస॒వసే॑
 వజ్రమ॑న్తర్థ॒త్తే బ్ర॒హ్మవా॑ది॒నో వద॑న్తి స త్వా అ॒ధ్వర్యుః స్వా॑ద్యో యథా॒సవనం॑ ప్రతిగరే
 ఛన్దాగ్ం॑సి సం పాద॒యేత్తే॑జః ప్రాతః సవన ఆత్మ॒న్దధీ॑తేన్ద్రియం మాధ్య॒న్దిసే॑ సవసే
 పశూగ్ం॑స్త్రితీయసవన ఇత్యుక్థ॒శా ఇత్యా॑హ ప్రాతః సవనం ప్రతిగీ॑ర్య త్రిణ్యే॒తాన్యక్ష॒రాణి [3E]
 త్రిపదా గాయత్రీ గాయత్రం ప్రాతః సవనం ప్రాతః సవన ఏవ ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ం॑సి సం
 పాదయత్యథో తేజో వై గాయత్రీ తేజః ప్రాతః సవనం తేజ ఏవ ప్రాతః సవన ఆత్మ॒న్దత్త
 ఉక్థం వాచీ॑త్యాహ మాధ్య॒న్ది॒నగ్ం సవనం ప్రతిగీ॑ర్య చత్వార్యే॒తాన్యక్ష॒రాణి చతు॑ష్పదా
 త్రిష్టుపై॒ష్టుభం మాధ్య॒న్ది॒నగ్ం సవనం మాధ్య॒న్ది॒న ఏవ సవసే ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ం॑సి సం
 పాదయత్యథో ఇన్ద్రియం వై త్రిష్టుగిన్ద్రియం మాధ్య॒న్ది॒నగ్ం సవన- [32] మిన్ద్రియమే॒వ
 మాధ్య॒న్దిసే॑ సవన ఆత్మ॒న్దత్త ఉక్థం వాచీ॑న్త్రాయేత్యాహ తృతీయసవనం ప్రతిగీ॑ర్య
 స॒పైతా॑న్యక్ష॒రాణి స॒ప్తప॑దా శ॒క్వరీ శా॑క్వరాః పశవో జాగతం తృతీయసవనం తృతీయసవన
 ఏవ ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ం॑సి సం పాదయత్యథో పశవో వై జగతీ పశవస్త్రితీయసవనం
 పశూసే॒వ తృ॑తీయసవన ఆత్మ॒న్దత్తే యద్వై హోతా॑ధ్వర్యుమ॒భ్యాహ్వా॑యత
 ఆ॒వ్యమ॑స్మిన్దధాతి తద్యన్నా- [30] కపహనీత పురాకస్య సంవత్సరాద్గృహ ఆ
 వేవీరజ్ఞోగ్ం॑సా మోద ఇవేతి ప్రత్యాహ్వా॒యతే తేనై॒వ తదప హతే॑ యథా వా ఆయతాం
 ప్రతీక్షత ఏ॒వమ॑ధ్వర్యుః ప్రతిగరం ప్రతీక్షతే॒ యద॑భిప్రతిగృణీయాద్యథాయతయా
 సమృ॒చ్ఛతే తాదృ॑గే॒వ తద్యద॑ర్ధర్చాల్లవ్యేత యథా ధావ॒భ్యో హీ॑యతే తాదృగే॒వ
 తత్ప్ర॒బాహు॑గ్వా ఋత్విజాముద్గీ॒థా ఉద్గీ॒థ ఏ॒వోద్గాతృ॑ణా- [3E] మృచః ప్రణవ
 ఉక్థశగ్ం॑సినాం ప్రతిగరోధ్వర్యుణాం య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్ప్రతిగృ॑ణాత్యన్నాద ఏ॒వ
 భవ॑త్యాకస్య ప్రజాయాం వాజీ జాయత ఇయం వై హోతాకసావధ్వర్యుర్యదాసీ॒నః
 శగ్ం॑సత్యస్యా ఏ॒వ తదో॑తా నైత్యాస్త ఇ॒వ హీ॑యమథో ఇ॒మామే॑వ తే॒న య॑జమా॒నో దు॑హే
 యత్తిష్ఠన్ప్రతిగృ॒ణాత్య॑ముష్యా ఏ॒వ తద॑ధ్వర్యురై॒తి [30] తిష్ఠతీ॒వ హ్యసా॑వథో అ॒మూమే॑వ

తే॒న॒ య॒జ॒మా॒నో దు॒హే॒ య॒దా॒సీ॒నః శ॒గ్ంస॒తి త॒స్మాది॒తః ప్ర॒దా॒నం దే॒వా ఉ॒ప జీ॒వన్తి॑
య॒త్తిష్ఠ॑న్తు॒తిగృ॒ణాతి॑ త॒స్మాద॒ముతః॑ ప్ర॒దా॒నం మ॒నుష్యా॑ ఉ॒ప జీ॒వన్తి॑ య॒త్ప్రాజా॑సీ॒నః
శ॒గ్ంస॒తి ప్ర॒త్యజ్ఞి॑ష్ఠన్తు॒తిగృ॒ణాతి॑ త॒స్మాత్ప్రాచీ॑నగ్ం రే॒తో ధీ॒యతే॑ ప్ర॒తీచీః॑ ప్ర॒జా జాయ॑న్తే
య॒ద్వై హో॒తాఽధ్వ॑ర్యుమ॒భ్యాహ్వా॑యతే॒ వజ్ర॑మే॒నమ॒భి ప్ర వర్త॑యతి ప॒రాజా వర్త॑తే
వజ్ర॑మే॒వత॑న్ని క॒రోతి॑||[౪౦]

స॒వసే॑ వజ్ర॑మ॒న్తర్థ॑త్తే త్రీ॒ణ్యైతా॑న్యక్ష॒రాణీ॒న్ద్రియం॑ మా॒ధ్యం ది॒వగ్ం స॒వనం॑ నో॒ద్ధాత్ప॑ణామ॒ధ్వర్యుర్వైతి॑ వర్త॑యత్య॒ష్టే చ
||3.2.9||

ఉ॒పయా॑మగృ॒హీతో॑ఽసి వాక్ష॒సద॑సి వాక్పా॒భ్యాం త్వా క్ర॑తుపా॒భ్యామ॒స్య య॒జ్ఞస్య॑
ధృ॒వస్యాఽధ్వ॑క్షా॒భ్యాం గృ॒హ్ణోమ్యు॑పయామగృ॒హీతో॑ ఽస్య॒తస॑దసి చక్షు॒ష్పాభ్యాం॑ త్వా
క్ర॑తుపా॒భ్యామ॒స్య య॒జ్ఞస్య॑ ధృ॒వస్యాఽధ్వ॑క్షా॒భ్యాం గృ॒హ్ణోమ్యు॑పయామగృ॒హీతో॑ఽసి
శ్చ॒తస॑దసి శ్రో॒త్రపా॒భ్యాం త్వా క్ర॑తుపా॒భ్యామ॒స్య య॒జ్ఞస్య॑ ధృ॒వస్యాఽధ్వ॑క్షా॒భ్యాం గృ॒హ్ణోమి
దే॒వేభ్య॑స్త్వా వి॒శ్వదే॑వేభ్యస్త్వా వి॒శ్వేభ్య॑స్త్వా దే॒వేభ్యో వి॒ష్ణవృ॑రుక్రమై॒ష తే సోమ॑స్తగ్ం రక్ష॒స్వ
[౪౧] తం తే దు॒శ్శక్తా॑ మా॒వ ఖ్య॑న్మయి వ॒సుః పు॒రోవ॑సుర్వాక్పా వాచం మే పా॒హి మయి॑
వ॒సుర్విద॑ద్వసుశ్చక్షు॒ష్పాశ్చక్షు॑ర్మే పా॒హి మయి॑ వ॒సుః సం॒యద్వ॑సుః శ్రో॒త్రపాః శ్రో॒త్రం మే
పా॒హి భూ॑రసి శ్రీ॒ష్టో రశ్మీ॑నాం ప్రా॒ణపాః ప్రా॒ణం మే పా॒హి భూ॑రసి శ్రీ॒ష్టో రశ్మీ॑నామపానపా
అపా॑నం మే పా॒హి యో న ఇ॒న్ద్రవా॑యూ మి॒త్రావ॑రుణావశ్వీనావభిదాసతి భ్రాతృ॒వ్య
ఉత్పి॑పీతే శుభ॒స్పతీ॑ ఇ॒దమ॑హం తమధ॒రం పా॑దయామి యథే॒న్త్రాఽహ॑ముత్తమశ్చే॒తయా॑ని॑||

[౪౩]

రక్ష॒స్వ భ్రాతృ॒వ్యస్త్రి॑యోదశ చ||3.2.10||

ప్ర సో అగ్నీ తవోతిభిః సువీరాభిస్తరతి వాజకర్మభిః| యస్య త్వగ్ం సఖ్యమావిధ|| ప్ర హోత్రే

పూర్వ్యం వచోఽగ్నయే భరతా బృహత్ విపాం జ్యోతింగంషి బిభృతే న వేధసే॥ అగ్నే త్రీ తే
 వాజినా త్రీ షధస్థా తిస్రస్తే జిహ్వో ఋతజాత పూర్వీః తిస్ర ఉ తే తనువో
 దేవవాతాస్తాభిర్ఋః పాహి గిరో అప్రయుచ్ఛన్॥ సం వాం కర్మణా సమిషా [౪౪]
 హి నోమీన్త్రావిష్ణా అపసస్సారే అస్య జషేథాం యజ్ఞం ద్రవిణం చ ధత్తమరిష్టైర్ఋః పథిభిః
 పారయన్తా॥ ఉభా జిగ్యథుర్న పరా జయేథే న పరా జిగ్యే కతరశ్చనైవోః ఇన్త్రశ్చ విష్ణో
 యదపస్పృధేథాం త్రేధా సహస్రం వి తధైరయేథామ్॥ త్రీణ్యాయూగంషి తవ జాతవేదస్తిస్ర
 ఆజానీరుషసస్తే అగ్నే తాభిర్దేవానామవో యక్షి విద్వానథా [౪౫] భవ యజమానాయ శం
 యోః॥ అగ్నిస్త్రీణి త్రిధాతూన్ యా క్షేతి విదథా కవిః స త్రీగ్ంరేకాదశాగ్ం ఇహ యక్షచ్ఛ
 పిప్రయచ్ఛ నో విప్రో దూతః పరిష్కృతః నభన్తామన్యకే సమే॥ ఇన్త్రావిష్ణా దృగ్ంహితాః
 శమ్బురస్య నవ పురో నవతిం చ శ్నధిష్ఠమ్ శతం వర్చినః సహస్రం చ సాకగ్ం హథో
 అప్రత్యసురస్య వీరాన్॥ ఉత మాతా మహిషమన్వవేనదమీ త్వా జహతి పుత్ర దేవాః
 అథాఽబ్రవీద్వృత్రమిన్ద్రో హనిష్యన్థ నభే విష్ణో వితరం వి క్రమస్య॥[౪౬]

ఇషోఽథ త్వా త్రయోదశ చ॥3.2.11॥

యో వై పవమానానాం త్రీణి పరిభూస్సృస్సృస్త్విర్భక్షేహి మహీనాం పయోఽసి దేవ సవితరేతత్తే శ్రేణాయ యద్వై
 హోతోపయామగృహీతోఽసి వాక్షసదసి ప్ర సో అగ్న ఏకాదశి॥11॥

యోవై పృథ్వీస్సృస్త్వి స్వధాయై నమః ప్రముఖా తిష్ఠతీవషట్కత్వారిగ్ంశతే॥౪౬॥

యోవై పవమానానాం వి క్రమస్య॥

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి తృతీయకాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

